

6017

د. ۰۰

۱۵

۴۵۶

دارالحدیث

نِسْبَةُ مُحَمَّدٍ ﷺ

www.ketab.ir

پژوهشگاه قرآن و حدیث

پژوهشکده اخلاق و روانشناسی اسلامی : ۶

فقیهی، علی نقی، ۱۳۳۵ -

تربیت جنسی: مبانی، اصول و روش‌ها، از منظر قرآن و حدیث / تألیف: دکتر علی نقی فقیهی؛ قم: دار الحدیث، ۱۴۲۹ق =

۱۳۸۷.

۴۵۶ ص. (پژوهشکده اخلاق و روانشناسی اسلامی : ۶)

ISBN : 978 - 964 - 493 - 337 - 0

کتاب‌نامه: ص ۴۳۳ - ۴۴۶؛ همچنین به صورت زیر نویس.

۱. اسلام و مسائل جنسی. ۲. امور جنسی - اخلاق. الف. عنوان.

۲۹۷/۲

BP ۲۵۳/۲/ف/۴۱۳۸۷ت

فهرست نویسی پیش از انتشار، در کتابخانه تخصصی حدیث / قم.

تربیت جنسیت

مبانی، اصول و روشها
از منظر قرآن و حدیث

علی نقی فضی

ربیت جنسی: مبانی، اصول و روش‌ها، از منظر قرآن و حدیث

علی نقی فقیهی

پژوهشکده اخلاق و روانشناسی اسلامی: ۶

سرپرستار: محمدهادی خالقی

ویراستار: حسین پورشرف

نمونه خوانی متن: سید هاشم شهرستانی، علی نقی نگران، مهدی جوهرچی

حروفچینی و صفحه آرایی: حسین انصاریان، علی اصغر دریاب

پژوهشگاه قرآن و حدیث

ناشر: سازمان چاپ و نشر دارالحدیث

چاپ: پانزدهم / ۱۳۹۸

چاپخانه: دارالحدیث

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۵۴۰۰۰ تومان

مؤسسه انتشاراتی دارالحدیث

دفتر مرکزی: قم، میدان شهدا، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵، تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۵۲۳ / ۰۲۵-۳۷۷۴۰۵۷۷ / ۰۲۵-۳۷۷۴۰۵۴۵

ص.ب ۴۴۶۸ / ۳۷۱۸۵

نمایشگاه دائمی علوم حدیث (قم، خیابان معلم) تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۵۴۵ / ۰۲۵-۳۷۷۴۰۵۴۵ / ۰۲۵-۳۷۷۴۰۵۴۵

مجتمع ناشران، طبقه همکف پلاک ۲۹) تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۳۰۹ / ۰۲۵-۳۷۸۴۲۳۱۰ / ۰۲۵-۳۷۸۴۲۳۱۰

فروشگاه شماره «۳» (شهر ری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام درب شرقی ۷) تلفن: ۰۲۱-۵۵۹۵۲۸۶۴ / ۰۲۱-۵۵۹۵۲۸۶۴

فروشگاه شماره «۴» (شهر ری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام درب جنوبی) تلفن: ۰۲۱-۵۵۹۲۶۲۹۶ / ۰۲۱-۵۵۹۲۶۲۹۶

<http://darolhadith.ir>

darolhadith.20@gmail.com

ISBN: 978 - 964 - 493 - 337 - 0

<http://shop.darolhadith.ir>

* کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

۳۱۴۰۱۲۸۵۰۰۹۱۵۸

پیش گفتار

بدون تردید، بخشی از موفقیت‌ها و کامیابی‌های بشر در گرو تربیت جنسی است؛ چراکه تکامل و تعالی انسان، بسته به تربیت و خودسازی در همه ابعاد وجود اوست و غریزه جنسی یکی از این ابعاد است. لذا هر مکتبی که ادعای تأمین سعادت بشر را دارد، باید برای غریزه جنسی برنامه داشته باشد و پاسخ روشنی به آن دهد.

در برخورد با این بحث از ماهیت انسان، مکاتب مختلف، واکنش‌های متفاوتی نشان داده‌اند. برخی مرکز ثقل حیات انسان را غریزه جنسی شمردند و در ارضای این غریزه، راه افراط را در پیش گرفتند که منجر به پیدایش بی‌بند و باری جنسی گردید. از سوی دیگر، برخی به بهانه تقدس و تدبیر، این بخش از ماهیت انسان را نادیده گرفتند و حتی سخن گفتن از آن را نادرست دانستند که موجب پیدایش پدیده تبطل و زُهبانیت جنسی در صدر اسلام شد و ممکن است رگه‌هایی از آن، در هر زمانی وجود داشته باشد.

پرسش اساسی این است که: اسلام، چه برنامه‌ای برای تربیت جنسی دارد؟ و این برنامه از چه منطقی پیروی می‌کند؟ در آموزه‌های دینی ما گزاره‌های فراوانی در این باره وجود دارد و تحقیقات متفاوتی نیز در این باره انجام شده و هر کدام بار و کردی خاص به این مسئله پرداخته‌اند. ساده‌ترین کار در قلمرو مطالعات دینی، جمع‌آوری آیات و احادیث و ارائه آنها در یک طبقه‌بندی ساده است که هر چند نیازمند به کار بستن روش‌های فقه الحدیثی است، اما کار چندان پیچیده‌ای نیست. پژوهش عمیق‌تر، آن است که اصول و مبانی آموزه‌ها استخراج شود و سپس مدل مبتنی بر آموزه‌های دینی طراحی گردد.

پژوهش حاضر که به همت جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای دکتر علی نقی فقهی انجام شده است، در صدد است تا با عبور از لایه‌های ظاهری گزاره‌ها، معارف نهفته در عمق آنها را به دست آورده، در قالبی علمی ارائه کند. از نقاط قابل توجه این پژوهش، یکی گستره متون دینی مورد استفاده و دیگری اهتمام پژوهشگر به کشف مبانی و اصول و ارائه آنها در

کنار روش‌های تربیت جنسی است. بر اهل تحقیق، پوشیده نیست که تحلیل گزاره‌هایی تا این اندازه گسترده و استخراج مبانی و اصول حاکم بر گزاره‌های به ظاهر پراکنده، کاری سخت و دشوار است.

طرح این پژوهش، توسط محقق محترم به این واحد ارائه شد و پس از طی مراحل علمی و اداری، اجرای آن آغاز گردید. در آغاز، منابع حدیثی لازم برای طرح، از سوی این واحد، در اختیار محقق محترم قرار گرفت. سپس با توجه به اهمیت و حساسیت طرح، نتیجه تحقیق و متن تدوین شده، توسط دو تن از کارشناسان و متخصصان علوم اسلامی و روان‌شناسی مورد ارزیابی قرار گرفت. این واحد نیز بر اساس مسئولیت علمی خود به بررسی طرح پرداخت و نتیجه بررسی‌ها و ارزیابی‌ها را به اطلاع پژوهشگر محترم رساند و مقرر شد اصلاحات مورد توافق، توسط این واحد و زیر نظر پژوهشگر محترم، انجام شود. بدین منظور جناب حجة الاسلام حمزه عبدی^۱ در چارچوب نتایج تدوین شده، به اصلاح متن پرداختند و بر اساس تئوری «خوب‌شننداری - ازدواج» - که برگرفته از متون دینی است -، اصول، مبانی و روش‌ها را تنظیم نمودند.

در پایان، از جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای دکتر علی نقی فقیهی که این پژوهش نه چندان آسان را سامان دادند، تشکر می‌کنیم و برای ایشان آرزوی توفیق بیشتر داریم. همچنین از آقایان دکتر محمود گلزاری و حجة الاسلام والمسلمین دکتر مسعود آذربایجانی که زحمات و نظارت و ارزیابی این پژوهش را بر عهده داشتند، سپاس‌گزاریم. از همکاران پژوهشگر محترم و جناب حجة الاسلام حمزه عبدی نیز که در سامان یافتن این پژوهش، نقش داشتند، تشکر می‌کنیم.

همچنین بر خود، لازم می‌دانیم از گروه «تدوین دانش‌نامه‌های حدیثی» پژوهشکده - که منابع حدیثی لازم برای این طرح را در اختیار این واحد قرار دادند -، صمیمانه تشکر کنیم از کلیه صاحب‌نظران، درخواست می‌کنیم که با ارائه دیدگاه‌های خود، ما را در طراحی و اجرای هر چه بهتر پژوهش‌های دینی - روان‌شناختی یاری دهند.

واحد حدیث و علوم روان‌شناختی

پژوهشکده علوم و معارف حدیث

۱. کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی و پژوهشگر واحد روان‌شناسی پژوهشکده علوم و معارف حدیث.

مقدمه

بشر با همه پیشرفت خود در علوم، صنایع و فناوری، گرفتار بحران‌ها و نابه‌سامانی‌های فراوانی در زمینه تعلیم و تربیت و بویژه در آموزش و تربیت جنسی است. نداشتن جهان بینی درست و فقدان نظام تربیتی مبتنی بر مبنای نظری و خیالی و داشتن دید صرفاً مادی (فیزیولوژیک) به تربیت جنسی و غفلت از جنبه‌های روانی، معنوی، اخلاقی و اجتماعی آن، باعث شده است که بشر در این بحران، همچنان غوطه‌ور باشد و نه تنها پیشرفت نکند، بلکه در مراحل، تنزل نیز یابد.

در تربیت جنسی (همانند کل تعلیم و تربیت)، به ارائه یک بینش کلی حاکم بر همه رفتارها و بایدها و نبایدهای آموزشی و تربیتی، نیاز است، به گونه‌ای که بین آنها، نوعی ارتباط، انسجام، نظم و هماهنگی ایجاد کند. این بینش، بنا به ماهیت خود، از منشی فراتر از تجربه و دید صرفاً مادی، سرچشمه می‌گیرد؛ زیرا تجربه، اساساً «جزء نگر» است؛ ولی بینش، می‌باید نظرگاهی «کل نگر» داشته باشد و از مقامی والاتر بر انسان، رفتارها، آموزش‌ها و تربیت‌های او نظاره کند. این، خلأ بزرگی است که در تعلیم و تربیت امروز احساس می‌شود و باید با روی آوردن به وحی و با اتکای به بینش کلی برگرفته شده از آن، به نظامی نو در تعلیم و تربیت (بویژه در تربیت جنسی) دست یافت.

از سوی دیگر، گرچه امروزه در بحث تربیت، به پرورش استعدادهای طبیعی انسانی تأکید می‌شود، و گفته می‌شود که باید استعداد و غریزه جنسی، شکوف شود، ولی با این حال، غریزه جنسی انسان، همانند غریزه جنسی حیوان تلقی می‌شود. تربیت جنسی آدمی، به معنای رهایی از هرگونه جهت‌دهی و نظام‌بخشی به آن،

تفسیر شده، باعث می‌گردد که جهت‌دهی غریزه جنسی در قالب ضوابط اجتماعی، عفت، تقوا، روابط انسانی، و اخلاقی منافی با آزادی و آرامش روحی افراد دانسته شود و عامل بسیاری از بیماری‌های روانی، از جمله کینه‌ها و عداوت‌ها شمرده شود، در حالی که بر عکس، این‌گونه تفسیر از پرورش غریزه جنسی و در حقیقت، منضبط تربیت نکردن این استعداد بشری، باعث شده است که جامعه بشری را پیامدهای منفی‌ای چون: شهوت‌پرستی، بی‌بندوباری اخلاقی، شانه خالی کردن بسیاری از جوان‌ها از تکمیل خانواده، بروز امیال کاذب بین دختران و پسران، و افزایش آشفتگی روحی در بین زنان و مردان، فراگیرد.

علت این تجربه ناموفق بشر، فاصله گرفتن از آموزش‌های وحیانی و تکیه بر برخی از نظریه‌های مبتنی بر هواهای نفسانی است. بازگشت به آموزه‌های روان‌شناختی وحیانی و دستیابی به کیفیت استعدادهای مختلف انسانی و روابط این استعدادهای و پی بردن به اصول و روش‌های تربیتی (از جمله تربیت جنسی‌ای که از متون دینی گرفته شده)، می‌تواند بشر را در پرورش استعدادهای جنسی طبیعی کمک کند تا شاهد آن عوارض نباشد؛ بلکه اهداف عالی تربیت جنسی انسان تحقق یابد.

از جمله آموزه‌های وحیانی، تعلیمات دین مبین اسلام است که آیین درست زندگی و چگونگی تربیت را به مردم آموخته و تربیت جنسی را به عنوان بخشی از نظام تعلیم و تربیت، مورد توجه قرار داده است. در قرآن و روایات و به تبع آن، در کتاب‌های فقهی (بحث نکاح) و کتاب‌های اخلاقی، به صورت مستقیم و غیر مستقیم، به مسائل تربیت جنسی در دوره‌های مختلف کودکی، نوجوانی و جوانی و نقش خانواده در این زمینه، پرداخته شده است. طرح مسائل تربیت جنسی در این منابع، به صورت پراکنده است.

در این کتاب، با مطالعه و تحقیق در آیات و روایات، اهداف، مبانی، اصول و روش‌های تربیت جنسی مبتنی بر آن مبانی و اصول، استخراج و تبیین می‌شود. همچنین معیارهای رفتارهای به‌هنجار جنسی و تمایز آن از رفتارهای نابه‌هنجار جنسی و نمونه‌های فراوانی از این‌گونه رفتارها مورد بررسی قرار می‌گیرد.